

ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΔΩΔΩΝΗΣ

Α΄ ΤΑΞΗ

2^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

- Το Αρχαίο θέατρο Δωδώνης χτίστηκε τον 3ο αιώνα π.Χ. επί βασιλείας Πύρρου και ακολουθεί το σχέδιο που έχουν όλα τα ελληνικά θέατρα. Χωρούσε 18.000 θεατές και ήταν το μεγαλύτερο της εποχής του. Κατά την τέλεση των Ναϊών προς τιμήν του Νάιου Δία, εκτός από τους αγώνες στο στάδιο γίνονταν και θεατρικοί αγώνες.
- Το θέατρο καταστράφηκε και επισκευάστηκε δυο φορές. Την πρώτη φορά το κατέστρεψαν οι Αιτωλοί με τον βασιλιά Δωρίμαχο το 219 π.Χ, αλλά την επόμενη χρονιά ο βασιλιάς Φίλιππος Ε΄ της Μακεδονίας άρχισε τις επισκευές. Το 167 π.Χ. ο Ρωμαίος στρατηγός Αιμίλιος Παύλος το κατέστρεψε ξανά ώσπου το 31 π.Χ.. το επισκεύασε πάλι ο Ρωμαίος Αυτοκράτορας Οκταβιανός Αύγουστος για να χρησιμοποιηθεί ως αρένα για θηριομαχίες από τους Ρωμαίους. Ο τοίχος που υπάρχει μπροστά από τα πρώτα καθίσματα χτίστηκε αυτή την εποχή για την προστασία των θεατών από τα θηρία.

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ

Στην κοιλάδα που φωλιάζει κάτω από τις πλαγιές του όρους Ολύτσικα, του Τομάρου των αρχαίων γραπτών πηγών, 22χλμ νότια των Ιωαννίνων στον Δήμο Δωδώνης, βρίσκονται τα ερείπια του θρησκευτικού κέντρου και μαντείου του Δία και της Διώνης, που παράλληλα λειτούργησε και ως διοικητική έδρα των κατά καιρούς συνασπισμών των αρχαίων Ηπειρωτών.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Η οικοδόμησή του συνδέθηκε με την τέλεση των Ναϊών, οι οποίοι ήταν αγώνες προς τιμήν του Δία. Στην Ρωμαϊκή περίοδο το θέατρο μετατράπηκε σε αρένα για θηριομαχίες και μονομαχίες.

Υπολογίζεται ότι χτίστηκε τον 3ο αιώνα π.Χ, την περίοδο της βασιλείας του Πύρρου στην Ήπειρο. Τα έργα αναστήλωσής του από τις καταστροφές ξεκίνησαν το 1875 και συνεχίζονται μέχρι και σήμερα. Είναι ένα από τα μεγαλύτερα αρχαία θέατρα της Ελλάδας, αφού η χωρητικότητά του αγγίζει τους 17.000 θεατές.

Το Αρχαίο Θέατρο Δωδώνης φιλοξενούσε τους λατρευτικούς αγώνες προς τιμήν του Δία και ύστερα μετατράπηκε σε αρένα θηριομαχιών.

- Σύμφωνα με τη μυθολογία, η επιλογή της Δωδώνης προέκυψε από δυο περιστέρια που πέταξαν από τη Θήβα της Αιγύπτου. Το ένα προσγειώθηκε στη Λιβύη, όπου χτίστηκε ο ναός του Άμμωνα Δία, και το άλλο στη Δωδώνη, όπου χτίστηκε το μαντείο.

- Κατά την βασιλεία του Πύρρου στο Αρχαίο Θέατρο της Δωδώνης διεξάγονταν τα Νάϊα προς τιμήν του Δία. Τα Νάϊα αποτελούσαν διοργάνωση ανάλογη των Ολυμπιακών αγώνων. Γίνονταν κάθε 4 χρόνια και οι συμμετέχοντες έπαιρναν μέρος σε γυμνικούς (αθλητικούς), ιππικούς και δραματικούς αγώνες. Οι γυμνικοί αγώνες περιελάμβαναν την πάλη, το άλμα, το παγκράτιο, το ακόντιο και το πένταθλο, ενώ στους ιππικούς αγωνίζονταν αναβάτες με τα άλογά τους ή άμαξες με δύο ή τέσσερα άλογα. Στους δραματικούς αγώνες γίνονταν παραστάσεις τραγωδίας και κωμωδίας.
- Από κέντρο λατρευτικών αγώνων το θέατρο μετατράπηκε, κατά την Ρωμαϊκή περίοδο, σε αρένα θηριομαχιών. Οι πρώτες σειρές των εδωλίων αφαιρέθηκαν και χτίστηκε τοίχος ύψους 2,80 μέτρων για την προστασία των θεατών από τα θηρία. Τα παρασκήνια μετατράπηκαν σε δωμάτια φύλαξης των ζώων, ενώ κατασκευάστηκε και καταφύγιο αγωνιζομένων στο κέντρο του τοίχους της αρένας.

ΑΝΑΣΚΑΦΗ-ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ

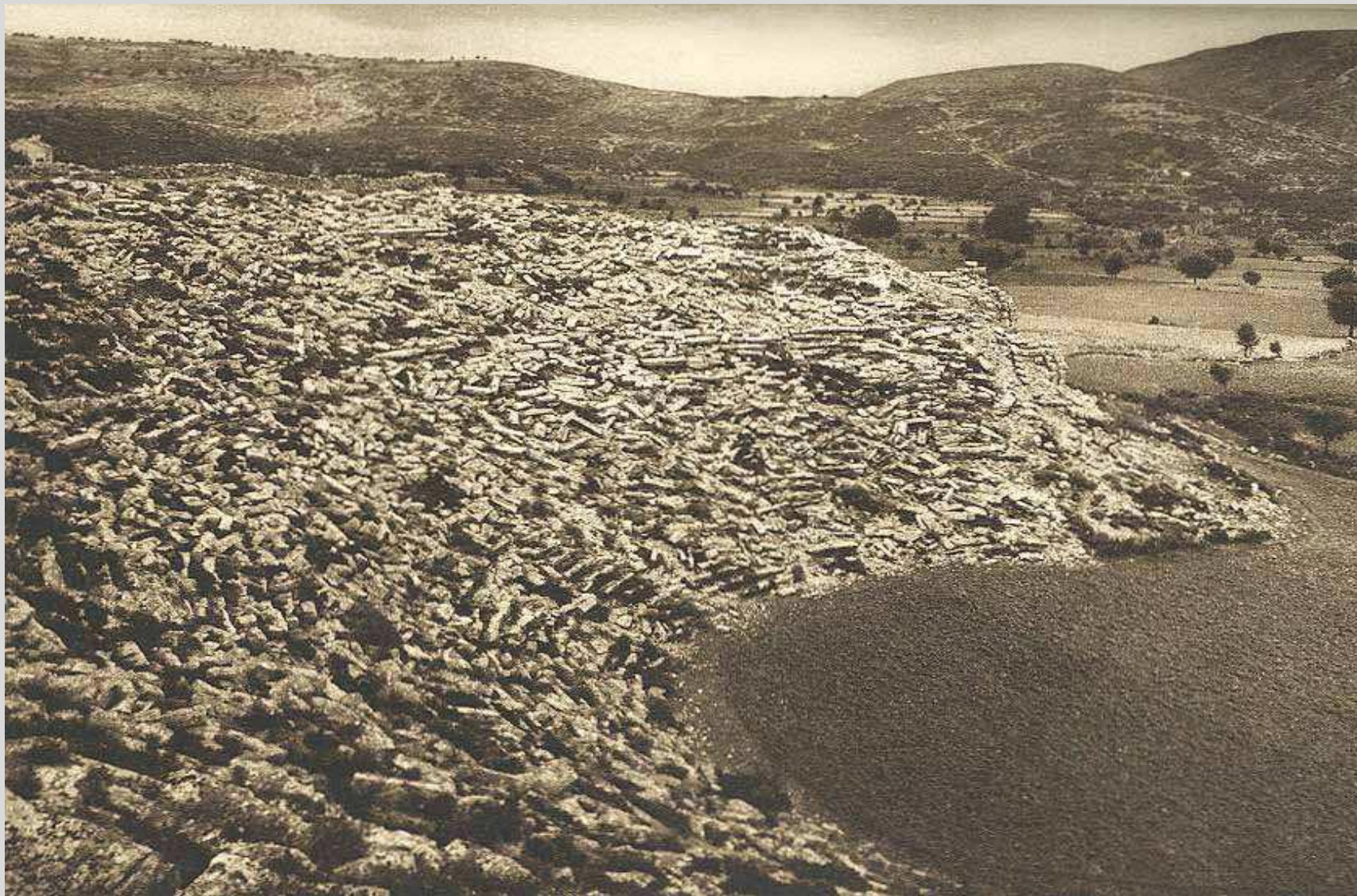
- Οι πρώτες προσπάθειες ανασκαφής του αρχαιολογικού χώρου της Δωδώνης ξεκίνησαν το 1875 από τον αρχαιολόγο Κ. Καραπάνο. Το 1929 το έργο συνεχίστηκε από τον καθηγητή αρχαιολογίας Δ. Ευαγγελίδη και τον συνεργάτη του Σ. Δάκαρη, οι οποίοι συνέχισαν την ανασκαφική τους δραστηριότητα μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, συμβάλλοντας και στην αναστήλωση του θεάτρου.
- Τον Αύγουστο του 1960 φιλοξένησε θεατές και ανέβηκε η πρώτη παράσταση, στη σύγχρονη εποχή.
- Την ίδια χρονιά η πτώση ενός ορθοστάτη οδήγησε στην απαγόρευση τόσο των παραστάσεων όσο και στη γενική είσοδο των επισκεπτών. Σήμερα, στο θέατρο φιλοξενούνται ανά περιόδους παραστάσεις, καθώς επίσης ο αρχαιολογικός χώρος της Δωδώνης είναι επισκέψιμος.

25. AMΦΙΘΕΑΤΡΟΝ ΔΟΔΩΝΗΣ

AMPHITHEATRE DE DODONE

Το θέατρο της Δωδώνης τη δεκαετία του 1950 (αρχείο ΙΒ ' ΕΠΚΑ).

ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ

Συστηματικά πλέον άρχισε να ερευνάται ο χώρος του θεάτρου από το 1955 υπό τη διεύθυνση του καθηγητή Δ. Ευαγγελίδη, ο οποίος με δοκιμαστικές τομές αποκάλυψε τμήμα της ορχήστρας και του κοίλου και περιέγραψε την κατάσταση του δομικού υλικού.

Τα επόμενα έτη αποκαλύφθηκε το κυκλικό στηθαίο της αρένας. Μετά το θάνατο του Ευαγγελίδη, το 1959, η έρευνα στο θέατρο συνεχίστηκε από τον Έφορο Αρχαιοτήτων Σ. Δάκαρη, ο οποίος ανέλαβε τη διεύθυνση των ανασκαφών της Αρχαιολογικής Εταιρείας στη Δωδώνη .

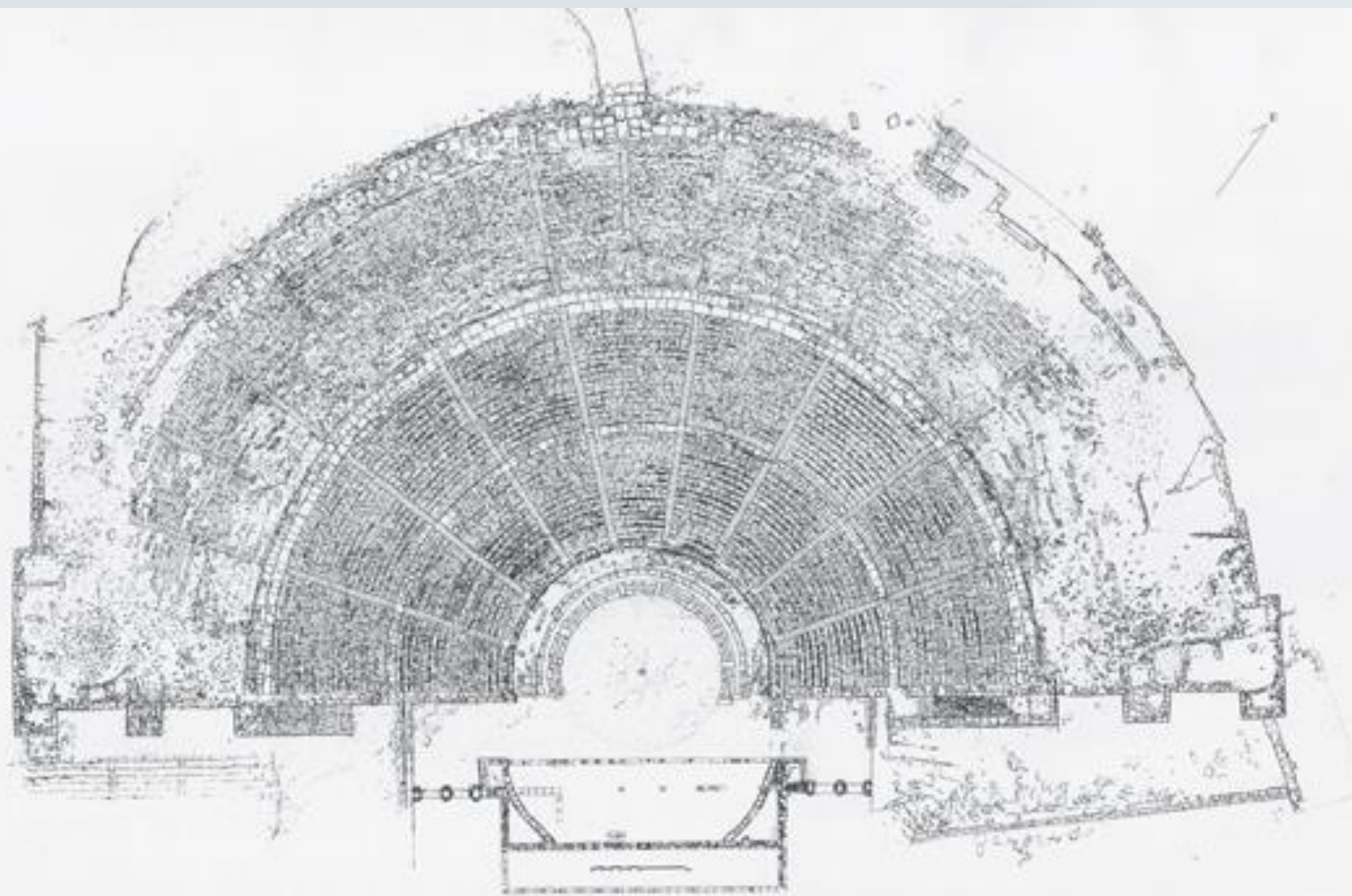
Απομακρύνθηκαν οι επιχώσεις από το κοίλο και την ορχήστρα και αποκαλύφθηκαν εξ ολοκλήρου η σκηνή με τη συνεχόμενη νότια στοά και οι μεγάλοι τοίχοι με τους υποστηρικτικούς πύργους.

Θέατρο Δωδώνης 2011. Υφιστάμενη κατάσταση.
Αεροφωτογραφία (αρχείο Επιστημονικής Επιτροπής Δωδώνης).

Η αρχιτεκτονική του θεάτρου

- Το κοίλο του θεάτρου διαιρείται με δύο διαζώματα (διαδρόμους) σε τρεις ζώνες, από τις οποίες η ανώτερη αποτελεί το επιθέατρο (Εικ. 5).
- Δύο επιπλέον διάδρομοι για την κυκλοφορία των θεατών υπήρχαν στη βάση του κοίλου, πίσω από την προεδρία, και στην κορυφή του. Η κατώτερη ζώνη του κοίλου περιελάμβανε στην αρχική μορφή της την προεδρία και δεκαεννέα ακόμη σειρές μονολιθικών εδωλίων, με τους ενδιάμεσους πλακοστρωμένους διαδρόμους, σε ελαφρώς χαμηλότερο επίπεδο. Κατά την τρίτη οικοδομική φάση του μνημείου, η προεδρία και οι τρεις πρώτες σειρές εδωλίων αφαιρέθηκαν και το δομικό υλικό τους, όπως και των ενδιάμεσων διαδρόμων, χρησιμοποιήθηκε στην κατασκευή του τοίχου της αρένας. Έτσι σήμερα έχουν απομείνει οι δεκαέξι σειρές εδωλίων.

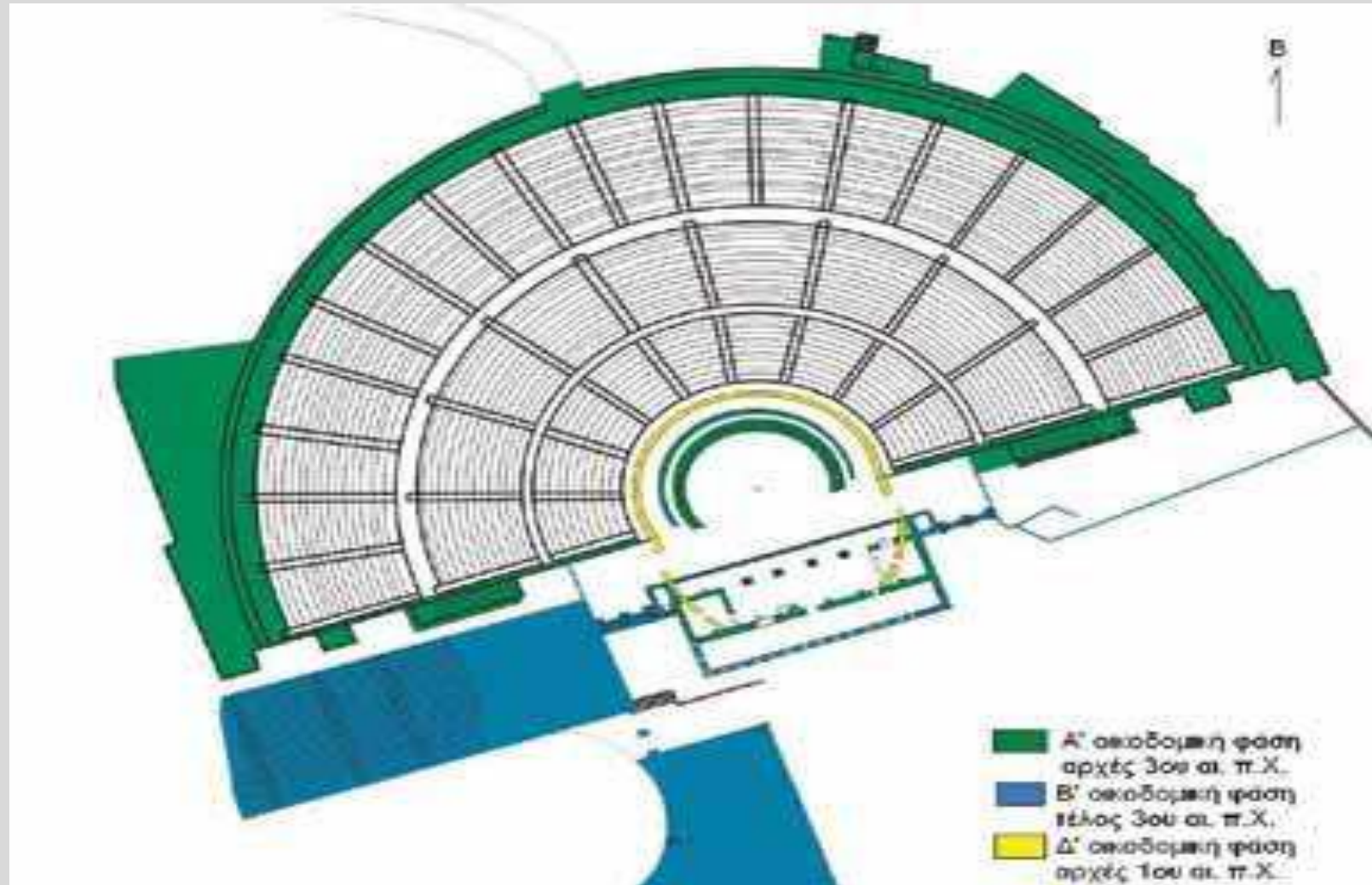
• EIKONA 5

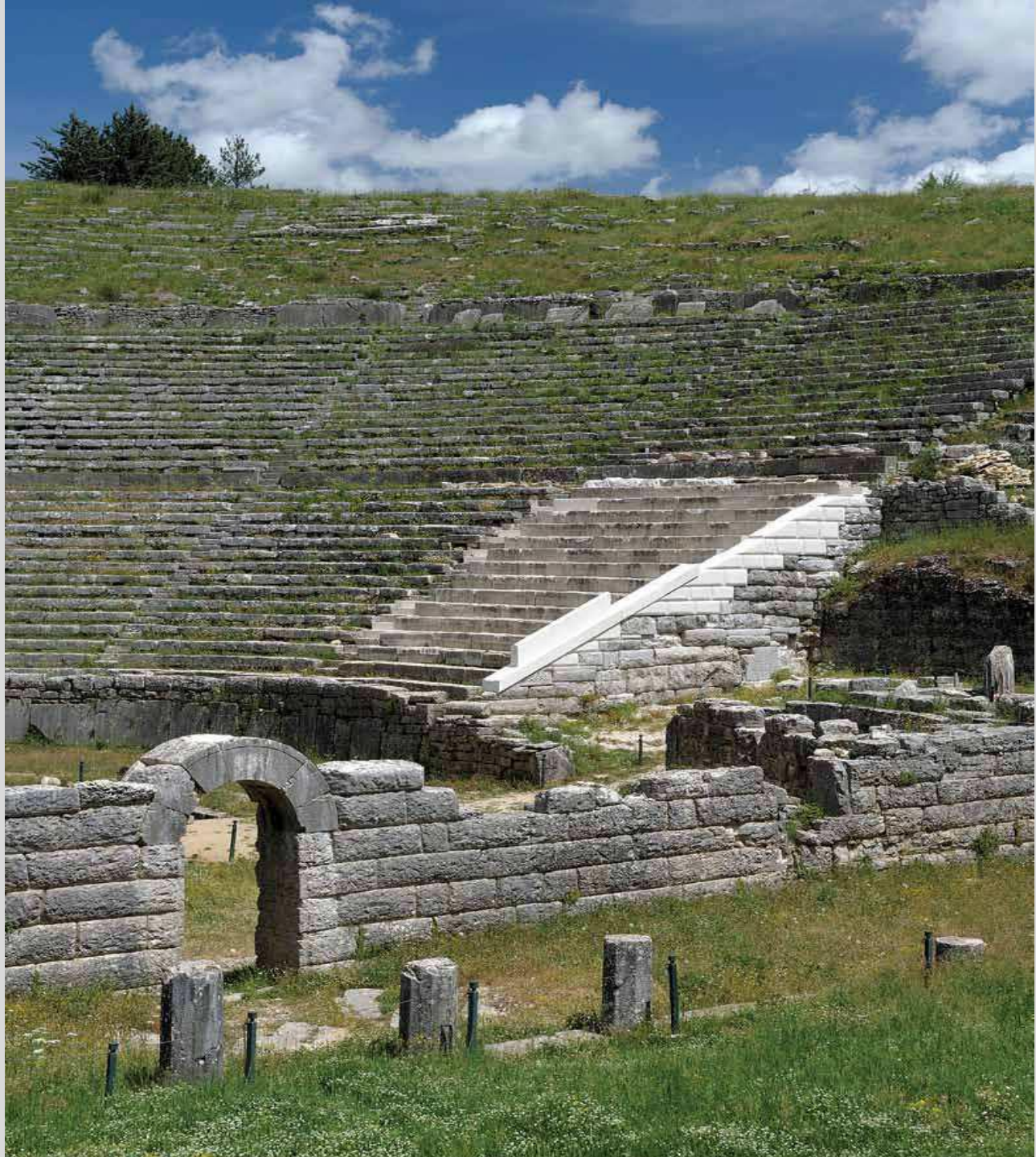
Θέατρο Δωδώνης 2011. Τα διαζώματα και το επιθέατρο από δυτικά
(αρχείο Επιστημονικής Επιτροπής Δωδώνης).

Θέατρο Δωδώνης. Σχηματική απόδοση των οικοδομικών φάσεων
(αρχείο Επιστημονικής Επιτροπής Δωδώνης).

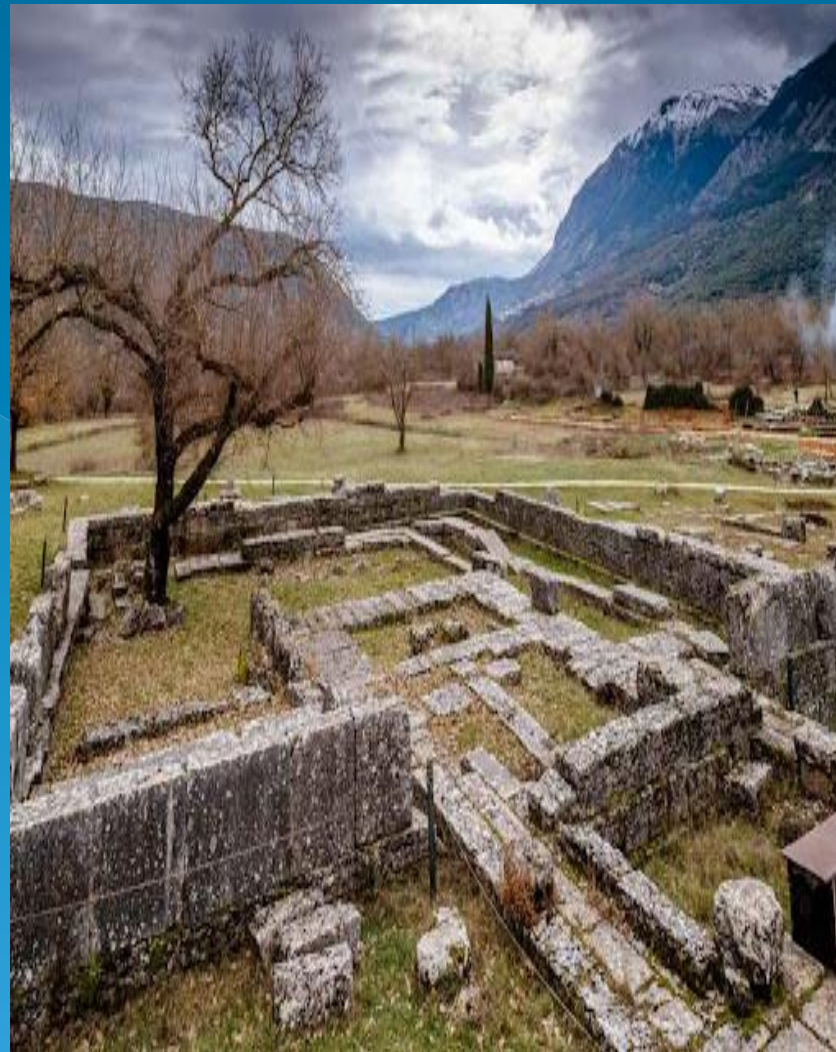

ΠΗΓΕΣ

- Αρχαία θέατρα της Ηπείρου (Εκδόσεις Διάζωμα)
- Ιωάννα Κατσαδήμα: Η Δωδώνη στους αιώνες
- Γεωργία Πλιάκου – Γεώργιος Σμύρης: Το θέατρο, το βουλευτήριο και το στάδιο της Δωδώνης
- Διαδίκτυο: Wikipedia

www.travelioannina.com

Το Μαντείο της Δωδώνης

Η Αρχαία Δωδώνη υπήρξε λατρευτικό κέντρο του Δία και της Διώνης καθώς και γνωστό μαντείο του αρχαίου ελληνικού κόσμου. Προσδιορίζεται γεωγραφικά σε απόσταση περίπου 2 χλμ. από τον οικισμό της Δωδώνης και κείται σε κλειστή, επιμήκη κοιλάδα, στους πρόποδες του Όρους Τόμαρος, σε υψόμετρο 600 μ. Είναι το αρχαιότερο μαντείο που συναντάται στον Ελλαδικό χώρο και η ύπαρξή του ως λατρευτικός χώρος τοποθετείται περί το 2600 π.Χ.

Προϊστορία

Η Δωδώνη ως αρχαιολογική θέση φέρεται να είναι ενεργή ήδη από την εποχή του Χαλκού, επικεντρωμένη στη λατρεία της Γαίας ή άλλης θηλυκής γονιμικής θεότητας. Η λατρεία του Δία εισήχθη στη Δωδώνη αργότερα από τους Σελλούς, για να εξελιχθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα σε κυρίαρχη λατρεία.

Το μαντείο της Δωδώνης ήταν αρχαιότερο από το Μαντείο των Δελφών. Στην Αργοναυτική εκστρατεία αναφέρει ο Απολλώνιος ο Ρόδιος στα Αργοναυτικά ότι στην πλώρη της Αργώ βρισκόταν ένα κομμάτι κλαδί από την ομιλούσα φυγό (ιερά Βελανιδιά). Στην Οδύσσεια ο Οδυσσέας φτάνει στο μαντείο της Δωδώνης και ρωτάει τον Δωδωναίο Δία για την επιστροφή του στην Ιθάκη. Ο Βασιλιάς Πύρρος 290 π.Χ. έκανε τη Δωδώνη θρησκευτική πρωτεύουσα της Ηπείρου!

Ετυμολογία ονόματος

Για το ιστορικό όνομα της Δωδώνης υπάρχουν πολλές αναφορές. Μερικοί πιστεύουν πως έρχεται από τον Δία, την κύρια λατρεία του μαντείου, άλλοι από την Δώδωνα νύμφη, άλλοι από το ρήμα “Δωδῶ” που σημαίνει μπουμπουνητό, ενώ άλλοι από το ρήμα “δίδωμι” που σημαίνει πλούσια ή εύφορη γη.

Η Ίδρυση του Μαντείου

Ο Ηρόδοτος αναφέρει δύο μύθους για την ίδρυση του μαντείου:

- ένας ότι οι Φοίνικες άρπαξαν δύο γυναίκες από τη Θήβα, πούλησαν μία στη Λιβύη και μία στην Ελλάδα κι εκείνες ίδρυσαν τα αντίστοιχα μαντεία στον Ναό του Δία και στην Δωδώνη.
- Ο άλλος ότι από τη Θήβα της Αιγύπτου πέταξαν δύο περιστέρια. Το ένα προσγειώθηκε στη Λιβύη, όπου χτίστηκε ο ναός του Άμμωνα Δία και το δεύτερο ήρθε στη Δωδώνη, όπου ιδρύθηκε το μαντείο.

Αρχαιότητα

- Το μαντείο στην αρχή ήταν υπαίθριο με μία βελανιδιά (ιερή φηγός), που γύρω είχε έναν περίβολο από χάλκινους λέβητες πάνω σε τρίποδες, οι οποίοι με τους ήχους που δημιουργούσαν όταν χτυπούσαν μεταξύ τους αλλά και σε συνδυασμό με το θρόισμα των φύλλων του δέντρου και άλλους ήχους έδιναν τους χρησμούς. Οι χρησμοί ερμηνεύονταν από τους ιερείς και τις ιέρειες. Ο μαντικός ήχος προερχόταν από χάλκινα αντικείμενα παρόμοια που κρέμονταν από τη φηγό και ηχούσαν με το φύσημα του ανέμου.

Οι ιερείς Ελλοί δεν
έπλεναν ποτέ τα
πόδια τους και
σέρνονταν στο χώμα
για να έχουν επαφή
με τη γη. Ο
Στράβωνας αναφέρει
ότι το Μαντείο
ιδρύθηκε από τους
Πελασγούς και τους
ονομάζει Τομούροι το
όνομα που προήλθε
από το
όρος Τόμαρος. Ο
Παυσανίας
αναφέρετε ότι πριν οι
ιερείς Σελλοί έψελναν
στην ιερά φηγό για
να πάρουν
χρησμούς.

Ιερά Οικία

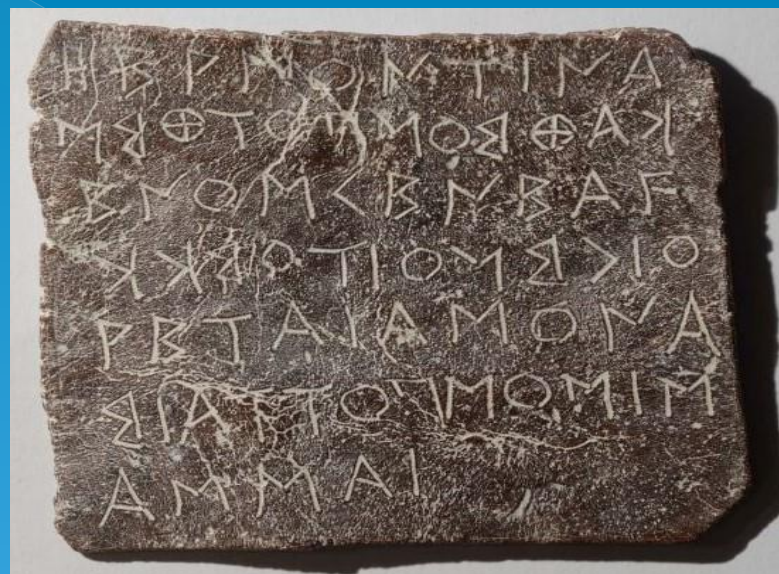
Στις ρίζες της οξιάς, στην αρχή πιστευόταν ότι κατοικούσε η Γαία, αλλά με το Δωδεκάθεο αντικαταστάθηκε από τον Δία και τη γυναίκα του Διώνη. Λεγόταν και *Νάιος Δίας* γι' αυτό και οι αγώνες που διεξάγονταν προς τιμή του κάθε 4 χρόνια στο κοντινό στάδιο λέγονταν Νάια. Στο τέλος του 5ου αιώνα χτίστηκε ένας μικρός ναός, όπου φυλάγονταν τα αφιερώματα των προσκυνητών. Οι προσκυνητές έδιναν την ερώτησή τους γραμμένη σε ένα έλασμα, αλλά η απάντηση συνήθως τους δίνονταν προφορικά. Στα μέσα του 4ου αι. π.Χ. ο περίβολος με τους λέβητες αντικαταστάθηκε από έναν πιο ευρύχωρο χαμηλό πέτρινο περίβολο. Εφόσον εκεί κατοικούσε ο Δίας και το σύνολο έμοιαζε με σπίτι, ο χώρος ονομάστηκε *Ιερά οικία*.

Ρωμαϊκή και Βυζαντινή Περίοδος

- Το 167 π.Χ. το ιερό, όπως και άλλες 70 ηπειρωτικές πόλεις, καταστράφηκε από τους Ρωμαίους με επικεφαλής τον Αιμίλιο Παύλο, αλλά ανοικοδομήθηκε πάλι από τον Αύγουστο μόλις το 31. Από τότε όμως δεν άκμασε ξανά. Ένας από τους τελευταίους χρησμούς σε επίσημο πρόσωπο ήταν αυτός που ζητήθηκε από τον Ιουλιανό τον Παραβάτη για την εκστρατεία του κατά των Πάρθων το 362. Κατά την βασιλεία του Θεοδόσιου Α' το 391 κάποιος έκοψε το ιερό δέντρο και το ιερό εγκαταλείφθηκε, ενώ πάνω στα ερείπιά του κτίστηκε χριστιανική εκκλησία

Ελάσματα

Έλασμα ονομαζόταν το φύλλο μαλακού μετάλλου ή μολύβδου όπου οι προσκυνητές έγραφαν τις ερωτήσεις τους προς τον Δία. Ακόμη και σήμερα στο αρχαιολογικό μουσείο υπάρχουν μερικά από τα ελάσματα που βρέθηκαν στην Δωδώνη. Τα κύρια ερωτήματα αφορούσαν την οικονομική ανάπτυξη, την οικογενειακή και την προσωπική ζωή. Στα ελάσματα οι προσκυνητές έγραφαν χαράζοντας το μέταλλο.

Τα ελάσματα που διαφυλάσσονται στο
Αρχαιολογικό μουσείο Ιωαννίνων,

- ανακαλύφθηκαν κατά τις ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν στον χώρο από τον αρχαιολόγο Κωνσταντίνο Δάκαρη. Ο μόλυβδος επιλέχθηκε ως υλικό λόγω του ότι ήταν φθηνός και χαρασσόταν εύκολα, ενώ παρείχε και τη δυνατότητα της εκ νέου χρήσης. Οι προσκυνητές του μαντείου έγραφαν στη μία όψη του μολύβδινου ελάσματος το ερώτημά τους και στη συνέχεια το δίπλωναν ή το τύλιγαν, κλείνοντας το ερώτημα στο εσωτερικό του. Οι απαντήσεις που δίνονταν ήταν προφορικές και συνήθως ασαφής..

Το Μαντείο της Δωδώνης όπως και τα
ελάσματα αποτελούν άμεσες πηγές
πληροφόρησης σύμφωνα με τον πολιτισμό
και τα ζητήματα που απασχολούσαν τους
Αρχαίους Έλληνες.

**Σας Ευχαριστούμε Για Την
Προσοχή Σας!**